

INARIN KUNTA

ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Hyväksytty: sivistyslautakunta 09.11.2011, 95 §
Voimaantulo 1.8. 2011

Sisältö

- 1 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet**
 - 1.1 Tehtävä**
 - 1.2 Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet**

- 2 Esiopetuksen toteuttaminen**
 - 2.1 Esiopetuksen järjestäminen**
 - 2.2 Oppimiskäsitys**
 - 2.3 Oppimisympäristö**
 - 2.4 Työtavat**

- 3 Esiopetuksen yksityiskohtaiset tavoitteet ja sisällöt**
 - 3.1 Eheyttäminen**
 - 3.2 Keskeiset sisältöalueet**
 - 3.2.1 Kieli ja vuorovaikutus**
 - 3.2.2 Matematiikka**
 - 3.2.3 Etiikka ja katsomus**
 - 3.2.4 Ympäristö- ja luonnontieto**
 - 3.2.5 Terveys**
 - 3.2.6 Fyysinen ja motorinen kehitys**
 - 3.2.7 Taide ja kulttuuri**

- 4 Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa**
 - 4.1 Esiopetuksen yleinen tuki**
 - 4.2 Esiopetuksen tehostettu tuki**
 - 4.3 Esiopetuksen erityinen tuki**
 - 4.4 Yksilölliset suunnitelman esiopetuksessa**
 - 4.4.1 Lapsen esiopetuksen suunnitelma**
 - 4.4.2 Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)**

- 5 Kasvun ja oppimisen tukimuodot esiopetuksessa**
 - 5.1 Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki**
 - 5.1.1 Erityisopetus**
 - 5.1.2 Pidennetty oppivelvollisuus**
 - 5.1.3 Koululykkäys**
 - 5.2 Esiopetuksen muu tuki**
 - 5.2.1 Yhteistyö kodin kanssa**
 - 5.2.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen**
 - 5.2.3 Yhteistyö nivelvaiheissa**
 - 5.3 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen**
 - 5.3.1 Oppilashuolto**
 - 5.3.2 Turvallisuuden edistäminen**
 - 5.3.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen**

- 6 Eri kieli- ja kulttuuriryhmien sekä erityisen koulutustehtävän mukainen esiopetus, vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy**
 - 6.1 Saamenkieliset**
 - 6.2 Romanikieliset**
 - 6.3 Viittomakieliset**
 - 6.4 Maahanmuuttajat**
 - 6.5 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus**
 - 6.6 Vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy**

- 7 Arviointi**

- 8 Hallinnolliset päätökset**
 - 8.1 Erityisopetukseen ottamisesta päättäminen / erityisen tuen päätös**
 - 8.2 Erityisopetuspäätöksen tarkistaminen ja/tai purkaminen**
 - 8.3 Opetuksen poikkeava aloittamisajankohta**

Liitteet

Kursivoitu teksti suoraan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista 2010.

1 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

1.1 Tehtävä

Esiopetus rakentuu yhteiskunnan perusarvojen pohjalle. Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen.

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Siinä tuetaan ja seurataan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä sekä ennaltaehkäistään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia.

Esiopetuksen tehtävänä on tarjota lapselle mielekkäitä oppimiskokemuksia vahvistaen hänen itsetuntoaan ja minäkuvaansa sekä herättämällä kiinnostus oppimista kohtaan.

Oppimiskokemusten avulla tarjotaan mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa.

Lapsen kokemusmaailmaa rikastutetaan ja häntä autetaan suuntautumaan uusiin kiinnostuksen kohteisiin. Esiopetuksessa on huomioitava myös sukupuolten väliset erityistarpeet.

Esiopetuksen järjestämisessä tulee ottaa huomioon toisaalta muun varhaiskasvatuksen ja toisaalta perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt. Riippumatta siitä toteutuuko esiopetus erillisryhmässä tai yhdistettynä muiden ikäryhmien kanssa, sen tavoitteet ja omaleimaisuus on kuitenkin aina otettava huomioon.

Jotta asetettuihin tavoitteisiin päästäisiin, on tärkeää, että huoltajat ja opettaja sekä esiopetuksen toteuttamiseen osallistuva henkilöstö kantavat yhdessä vastuun lapsen säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

1.2 Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät toisaalta kunkin lapsen yksilöllisistä kehittymisen mahdollisuuksista ja oppimisedellytyksistä ja toisaalta yhteiskunnan tarpeista. Esiopetuksen tavoitteena on:

Lapsen myönteinen minäkuva vahvistuu ja hänen oppimaan oppimisen taitonsa kehittyvät. Hän omaksuu perustietoja, -taitoja ja -valmiuksia oppimisen eri alueilta ikänsä ja edellytystensä mukaisesti. Leikin kautta oppiminen on keskeistä. Hän oppii ymmärtämään vertaisryhmän merkityksen oppimisessa. Hän säilyttää oppimisen ilon ja innostuksen sekä uskaltaa rohkeasti ja luovasti kohdata uudet oppimishaasteet.

Lapsi oppii pohdintaa oikeasta ja väärästä. Hänen toimimisensa vastuuntuntoisena yhteisön jäsenenä vahvistuu. Hän harjoittelee yhteiselämän pelisääntöjä ja sitoutumista niihin. Hän sisäistää yhteiskuntamme hyviä tapoja ja ymmärtää niiden merkityksen osana jokapäiväistä elämää. Hän oppii paremmin hallitsemaan itseään ja opettelee selviytymään arkipäivän tilanteissa. Hän oppii ymmärtämään tasa-

vertaisuutta ja hyväksymään ihmisten erilaisuuden. Hän oppii ikävaiheensa mukaisesti ymmärtämään, miten terveyttä ja hyvinvointia ylläpidetään.

Lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetti sekä hänen kykynsä ilmaista itseään monipuolisesti vahvistuvat ja kehittyvät. Hän tutustuu eri taidemuotoihin, paikalliseen ja kansalliseen kulttuuriin sekä mahdollisuuksien mukaan myös muihin kulttuureihin.

Lapsi kiinnostuu luonnosta ja saa käsityksen omasta riippuvuudestaan ja vastuustaan sekä luonnosta että rakennetusta ympäristöstä. Hän oppii havainnoimaan ja jäsentämään ympäristöään monipuolisesti, nauttimaan ympäristön monimuotoisuudesta ja kauneudesta sekä tulee tietoiseksi oman toimintansa vaikutuksesta.

2 Esiopetuksen toteuttaminen

2.1 Esiopetuksen järjestäminen

Inarin kunnassa esiopetusta järjestetään erillisissä ryhmissä päiväkodeissa ja kouluissa sekä yhdysluokkaopetuksessa eri-ikäisten lasten kanssa. Kouluissa esiopetusta annetaan sen kaikkina työpäivinä koulun loma-aikoja noudattaen. Toimintaa voidaan toteuttaa joustavasti erilaisissa ryhmissä.

2.2 Oppimiskäsitys

Lapsi käsittelee uutta tietoa, miettii, pohtii ja vertaa sitä hänellä olemassa oleviin tietoihin. Vanhat tietovarastot laajenevat ja saattavat myös muuttua. Lapsi on aktiivinen tiedonkäsittelijä, joka ottaa tietoa vastaan ympäristöstä ja tallettaa sitä muistiinsa.

Vertaisryhmän vuorovaikutustilanteissa lapset oppivat yhdessä toisten kanssa ja toisiltaan antamalla virikkeitä toistensa ajattelun ja mielikuvituksen kehittymiseen.

2.3 Oppimisympäristö

Hyvä oppimisympäristö ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatiota sekä tukee hänen aktiivisuuttaan ja itseohjautuvuuttaan. Se tarjoaa lapselle tilaisuuksia leikkiin, muuhun toimintaan ja omaan rauhaan. Se on myös kieliympäristönä virikkeinen ja siinä pystytään järjestämään lapsen kielellistä kehitystä tukevaa toimintaa.

Oppimisympäristössä tulee vallita iloinen, avoin, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri. Työvälineiden ja materiaalien tulee olla lasten ulottuvilla. Hyvä oppimisympäristö on terveellinen ja tukee monipuolisesti lapsen turvallisuutta. Oppimisympäristön tulee olla myös esteettisesti miellyttävä. Oppimisympäristö olisi hyvä rakentaa yhdessä lasten kanssa sellaiseksi, joka tarjoaa mahdollisuuden uusien taitojen kokeilulle ja vahvistamiselle.

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä, jossa toiminta toteutuu. Oppimisympäristössä on keskeistä opettajan ja lapsen välinen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät. Esiopetuksessa lapsikeskeisyys edellyttää ohjaavaa kasvatusta. Aikuinen asettaa lapselle rajoja ja lapseen kohdistetaan odotuksia ja vaatimuksia.

Esiopetuksen tavoitteet ja pedagogiset näkemykset tulee ottaa huomioon riippumatta siitä, millaisessa ryhmässä toiminta ja opetus tapahtuu.

2.4 Työtavat

Opettajan tulee tukea oppimista sekä ohjata lasta tiedostamaan oma oppimisensa ja havaitsemaan, että tämä voi itse vaikuttaa onnistumiseensa oppimisessa. Opettaja ohjaa oppimista, konkreettista kokeilemistä, tutkimista, aktiivista osallistumista sekä muuta tiedon hankintaa ja ongelmien ratkaisemista vuorovaikutuksessa aikuisten ja vertaisryhmän kanssa. Lapsen omien tutkimusten lähtökohtana ovat lapsen elinympäristöön läheisesti liittyvät ilmiöt ja tapahtumat sekä niistä saadut kokemukset. Lapsi harjoittelee pohtimaan syyseuraussuhteita ja tekemään johtopäätöksiä. Lapsen näkökulmasta toiminnan tulee olla tarkoituksenmukaista ja haasteellista.

Esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, joka edistää myös lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen tarve oppia mielikuvituksen ja leikin kautta. Draamallisessa työtavassa yhdistyvät eri taideaineet, lasten kokemukset ja tietoa, joita työskentelyssä yhdistetään ajankohtaisen aiheen, sadun tai tarinan pohjalta.

3 Esiopetuksen yksityiskohtaiset tavoitteet ja sisällöt

3.1 Eheyttäminen

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen. Eheyttävä opetus muotoutuu kokonaisuuksista, jotka liittyvät toisaalta lapsen elämänpiiriin ja toisaalta lapsen maailmankuvaa laajentaviin ja jäsentäviin sisältöihin. Eheytetyn opetuksen tavoitteista neuvotellaan yhdessä ja ne tiedostetaan siinä yhteisössä, jossa lapsi elää.

Eheyttämisen monimuotoisuuden tulee ilmetä siten, että eri tiedonalat otetaan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon ja niitä tarkastellaan osana kulloinkin valittua kokonaisuutta. Teemakokonaisuuksien valinnassa pyritään löytämään lapsille merkitykselliset asiat ottamalla heidät mukaan teemojen suunnitteluun.

Kokemusten ja tietojen käsittely vuorovaikutuksessa aikuisten ja lasten kanssa monin eri tavoin on oppimisen keskeinen osa. Työtapoja määrittävät opetuksen tavoitteet ja tarkoituksenmukaisuus. Monipuolisella työtapojen käytöllä pyritään saamaan erilaisia kokemuksia ja taitoja eri tiedonaloista. Esiopetuksessa tiedonalojen sisältöjen avulla lapsi laajentaa maailmankuvaansa ja oppii itsestään oppijana.

3.2 Keskeiset sisältöalueet

Esiopetuksen sisällöt muodostuvat aihekokonaisuuksista, joissa oppimisprosessi nousee tärkeämmäksi kuin sisällöt ja tiedolliset tavoitteet. Aiheet ja toiminta ovat lapsilähtöisiä ja oppimisen perustana ovat sadut, mielikuvat ja leikki. Leikin merkitys oppimiselle on monimuotoinen; sen avulla opitaan sekä harjoitellaan taitoja.

Lapin omaleimaisen luonnon ja sen kulttuuriperinnön tulee olla erityisesti kiinnostuksen kohteena. Saamelaiset alkuperäiskansana otetaan huomioon. Lapsissa tulee herättää kunnioitusta omaa kulttuuriin, monikulttuurisuutta ja eri kieliä kohtaan. Lapsi kiinnostuu luonnosta ja saa käsityksen omasta riippuvuudestaan ja vastuustaan sekä luonnosta että rakennetusta ympäristöstä. Hän oppii havainnoimaan ja jäsentämään ympäristöään monipuolisesti, nauttimaan ympäristön monimuotoisuudesta ja kauneudesta sekä tulee tietoiseksi oman toimintansa vaikutuksesta.

Kasvatuksessa ja oppimisessa tärkeintä on oppia tulemaan toimeen toisten ihmisten kanssa. Sosiaalisuuden kasvaminen lähtee siitä, että lapsi kokee olevansa hyväksytty ja pidetty ja sen myötä hän oppii hyväksymään itsensä.

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät toisaalta kunkin lapsen yksilöllisistä kehittymisen mahdollisuuksista ja oppimisedellytyksistä ja toisaalta yhteiskunnan tarpeista.

Esiopetuksessa

- lapsi oppii kohtaamaan erilaisuutta ja hyväksyy sen luonnolliseksi osaksi elinympäristöä.
- lapsi oppii rakentamaan leikeissään ja tekemisissään luottamukseen perustuvia ihmissuhteita.
- lapselle ja hänen tekemisilleen osoitetaan hyväksyntää ja arvostusta ja häntä kannustetaan toimimaan toisten ja sen myötä itsensä iloksi.
- lapsi oppii hyviä tapoja mm. ruokailutavat, tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen ja antaminen sekä siisteydestä ja puhtaudesta huolehtiminen.
- lapsi oppii kohtaamaan ristiriitoja ja vastoinkäymisiä sekä ratkaisemaan niitä rakentavalla tavalla

- lapsi oppii hallitsemaan tunnetilojaan ja niiden ilmaisua asiallisesti ja hyväksyttävällä tavalla.
- lapsi oppii rehellisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen sekä ottamaan vastuuta omista tekemisistään.
- lapsi oppii kantamaan vastuuta omasta elinympäristöstään ja sen myötä myös muiden ihmisten elämisen edellytyksistä: yhteisistä asioista, luonnosta ja muista ihmisistä.
- lapsi oppii havainnoimaan, tutkimaan ja pohtimaan erilaisia asioita.

3.2.1 Kieli ja vuorovaikutus

Esiopetuksessa tulee tukea lapsen ajattelun, sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oppimisprosessia erityisesti kielen avulla.

Esiopetuksessa luodaan pohjaa luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle. Kielellisen tietoisuuden kehittymistä tuetaan kielellä leikkien, lorutellen ja riimitellen sekä tutustuen monipuolisesti kirjoitettuun kieleen.

Lapsi puhujana: kertominen, keskusteleminen, kysyminen, havaintojen, päätelmien ja mielipiteen ilmaiseminen.

Lapsi kuuntelijana: lapsen ja aikuisen puheen kuunteleminen, vuoron odottaminen, kirjallisuuden eläytyvä kuunteleminen, kielelliset kokemukset eri viestimien avulla

Lapsi ilmaisijana: draama- ja leikkiharjoitukset, esittämistilanteet, kuvalukutaito, viestintävälineet.

Kielellinen tietoisuus: avoin oppimisympäristö, jossa lapsi voi tarttua kirjoitettuun kieleen omien edellytystensä mukaisesti.

Materiaaleina käytetään erilaisia, monipuolisia tekstejä, ilmaisia, yksittäisiä sanoja, kirjaimia ja äänneitä.

Tavoitteena mielenkiinnon herääminen ja lisääminen kielen havainnointiin ja tutkimiseen, puhuttu kieli muuttuu kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puheeksi.

3.2.2 Matematiikka

Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Lasta ohjataan kiinnittämään huomiota luonnollisissa arkipäivän tilanteissa ilmeneviin matemaattisiin ilmiöihin. Matematiikan oppiminen edellyttää käsitteiden ymmärtämistä. Lapsen tulee saada monipuolisia kokemuksia käsitteen eri ilmenemismuodoista. Lapsi oppii matemaattisia perustaitoja pelien ja leikkien avulla.

Luokittelun, vertailun ja järjestämisen avulla lapsi tutkii ja jäsentää ympäristönsä esineitä, eliöitä, kapaleita, kuvioita, aineita ja ilmiöitä muotojen ja määrien sekä muiden ominaisuuksien perusteella. Aikuisen tehtävänä on rakentaa oppimisympäristö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen yksilöllistä matemaattisen ajattelun kehittymistä.

Käsitteet

- suunnat (ylös-alas, eteen-taakse, oikea-vasen, sivulla, rivillä)
- järjestys (ensimmäinen, viimeinen, toiseksi viimeinen, seuraava, edellinen)
- muodot (kolmio, nelikulmio, ympyrä, suora)
- vertailu (enemmän, vähemmän, yhtä monta, pienempi, suurempi, pidempi, lyhyempi, kevyempi, painavampi, yhtä suuri)
- luokittelu, järjestäminen ja mittaaminen (erilainen, samanlainen, pituus, paino, massa, tilavuus, aika)
- lukukäsité, lukujono (1-20, perus- ja järjestysluvut)
- lukumäärän lisääminen ja vähentäminen (1-10)
- arkipäivän matemaattiset käsitteet (raha, aika)
- ongelmanratkaisut, pulmatehtävät

3.2.3 Etiikka ja katsomus

Tavoitteena on luoda turvallinen oppimisympäristö, jossa oleellisella osalla on lapsen ja aikuisen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus. Tavoitteena on arkipäivän tilanteissa ohjata lasta toimimaan eettisesti oikein.

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perustuslain 11§:n turvaama oikeus, jota esiopetusikäisten kohdalla käyttää huoltaja. Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta ja kulttuurista katsomuskasvatusta. Perustuslain 6§:n säännösten puitteissa esiopetukseen sisältyy myös uskontokasvatusta ja sille vaihtoehtoisista elämäkatsomuskasvatusta. Huoltajan valinnan mukaan lapsi osallistuu tällöin joko järjestettyyn uskontokasvatukseen, elämäkatsomuskasvatukseen tai muuhun opetukseen.

Tiettyyn uskontokuntaan kuuluvien tai uskontokuntiin kuulumattomien lasten vähäisestä määrästä tai muusta erityisestä opetuksen järjestämiseen liittyvästä hyväksyttävästä syystä esiopetuksen järjestäjä voi päättää, ettei kyseisen uskontokunnan tunnustuksen mukaista uskontokasvatusta tai elämäkatsomuskasvatusta järjestetä.

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmälle yhteistä.

Sisällöt:

- tapakasvatus
- kulttuurista katsomuskasvatusta
- juhlapyhien kulttuuriset taustat
- lähialueen uskontokuntiin tutustumista
- suvaitsevaisuuden kasvattamista toisia ja toisten vakaumuksia kohtaan
- oman uskonnon keskeiset sisällöt

3.2.4 Ympäristö- ja luonnontieto

Ympäristö- ja luonnontiedossa korostuvat pohjoiset elinolot ja elämä vuodenaikojen mukaan. Lasta ohjataan nauttimaan luonnon rauhasta ja hiljaisuudesta sekä kokemaan luonto turvalliseksi paikaksi. Luonnossa liikkuminen ja havainnoiminen rikastuttavat lapsen mielikuvitusta ja synnyttävät uusia leikkejä ja elämyksiä

Ympäristö- ja luonnontieto auttaa lasta ymmärtämään ympäristöään, tukee ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä sekä vahvistaa elämyksellistä, kokemuksellista ja emotionaalista suhdetta luontoon ja muuhun ympäristöön.

Esiopetuksessa tavoitteena ympäristö- ja luonnontiedossa on, että lapsi oppii ymmärtämään ja arvostamaan luonnonvaraista ja rakennettua ympäristöä, erilaisia ihmisiä ja kulttuureja sekä tuntemaan oman toimintansa vaikutuksen lähiympäristöönsä.

Lapsen ympäristöopiskelu tukeutuu ongelma-keskeiseen tutkivaan lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat ympäristöön liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat. Lasta ohjataan ymmärtämään luonnon tapahtumien syy-seuraussuhteita ja vaikutuksia.

Sisällöt:

- luonnonilmiöt (sää, vuodenaikojen vaihtelut)
- aika ja avaruus (kellonajat lapsen arjessa, vuorokaudenajat, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenaajat)
- kasvit ja eläimet (talvehtiminen, elinkaari, koti- ja metsäeläimet, kasvin osat)
- ihminen (kehon osat, aistit, terveys, elinkaari, erilaisuus)
- ympäristö (lähiympäristöstä huolehtiminen ja suojeleminen)
- liikenne (jalankulkijana liikenteessä, liikenteen vaaroja, lähiliikenteen liikennemerkki; suojatie, pyörätie, jalkakäytävä)
- elämän peruselementtejä (vesi, ilma, lämpö)
- ammatteja ja työn merkitys ihmiselle
- yhteiskunnallisia palveluja (pankki, posti, virastot)
- saamelaisuus (kulttuuri, kielet, käsityö, perinteiset elinkeinot)
- perinteet (liputuspäivät, juhlapäivät, oman seudun perinteet, miten ennen elettiin)
- kestävän kehityksen periaatteet (säästäminen, kierrätys, siisteys)
- turvallisuus (kodin vaaroja, jäällä liikkuminen, palo- ja tapaturmaturvallisuus, liikenneturvallisuus, avun saanti)

3.2.5 Terveys

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Luonnollisissa arkipäivän tilanteissa edistetään lapsen valmiuksia ymmärtää ja ottaa vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan. Lasta ohjataan liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä.

Lasta ohjataan huolehtimaan terveydestään ja päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniastaan. Lapsen terveellisiä ruokailutapoja tuetaan ja lasta ohjataan hyviin ruokailutapoihin. Toiminnalla ja tapakäytöksellä lasta ohjataan myönteisiin ihmissuhteisiin ja tunne-elämän terveyteen sekä välttämään väkivaltaa ja löytämään hyväksytyjä käyttäytymismalleja. Lasta ohjataan ymmärtämään työn, levon, liikunnan, ravinnon ja puhtauden merkitystä ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille.

3.2.6 Fyysinen ja motorinen kehitys

Päivittäinen monipuolinen liikunta on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvuun, kehitykselle ja terveydelle. Liikkumisen ja leikin avulla harjaannutetaan lapsen fyysistä ja motorista kuntoa, liikehallintaa ja motorisia perustaitoja. Lapsen hienomotoriikka, kädentaidot sekä käden ja silmän yhteistyö kehittyvät arkipäivän toiminnoissa. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle annetaan mahdollisuuksia omaehtoiseen liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin. Lapsessa vahvistetaan liikunnan iloa, myönteisiä kokemuksia liikuntaa kohtaan. Lasta ohjataan ymmärtämään liikunnan merkitys ihmisen hyvinvoinnille ja terveydelle.

Ohjatun liikunnan osa-alueet:

- voimistelu (hyppy, kiipeily, ryömiminen yms. temppuradan avulla)
- perusliikkeiden vahvistaminen (juoksu, kävely, konntaaminen, notkeus, tasapaino)
- liikemallien kehittäminen (vauhdinotto, ponnistus)
- taito- ja kuntotekijöiden vahvistaminen (tasapaino, rytmi, yhdistely, ketteryys, kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus, koordinaatio)
- luontoliikunta (pihasuunnistus, kuvasuunnistus, retket)
- palloilu (erilaiset pallot, heittäminen, kiinniotto, lyöminen, vierittely, pompottaminen, potkaiseminen)
- uinti (tutustuminen veteen leikkien avulla, käsiliikkeitä ja potkuja)
- hiihto (sauvojen käyttö, tasatyöntö, vuorotahti, liuku)
- luistelu (luistimella liukuminen, vauhdin otto, pysähtyminen ja kääntyminen leikkien avulla)
- mäenlasku
- sadun ja musiikin avulla mielikuvaliikkuminen
- pihaleikit (juoksu- ja palloiluleikit, alkeispesäpalloa)
- välineliikuntaa (hernepussit, vanteet, nauhat, leikkivarjo, keilat)

3.2.7 Taide ja kulttuuri

Kuvia tekemällä, valmistamalla esineitä käsin, musisoimalla, draamaharjoituksilla, tanssimalla ja liikumalla lapsen luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisus harjaantuvat. Lapselle järjestetään mahdollisuuksia taidekokemuksiin ja -nautintoihin ja niistä keskustellaan. Lasta ohjataan pitkäjänteiseen taiteelliseen työskentelyyn ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

Lapsen aistiherkkyuden, havaintokyvyn ja avaruudellisen hahmottamiskyvyn kehittymistä tuetaan.

Lapselle tarjotaan tilaisuus tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä.

Lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja hänen ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurien monimuotoisuudesta tuetaan.

Lasta rohkaistaan monipuoliseen ilmaisuun erilaisten teemakokonaisuuksien yhteydessä.

Sisällöt:

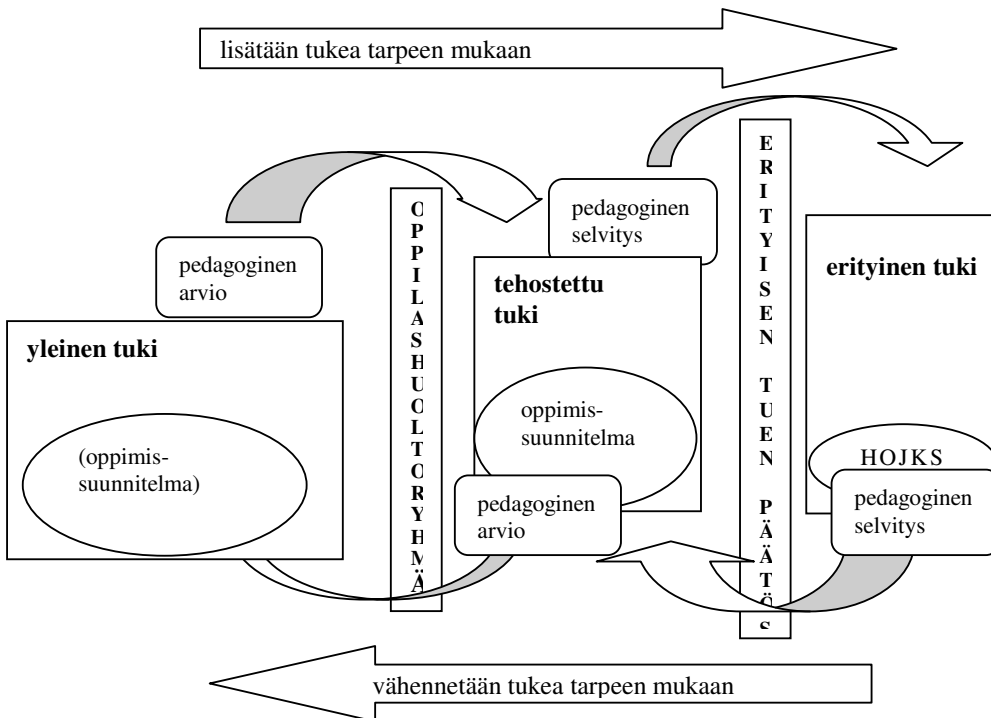
- musiikki (laulaminen, rytmi, liikkuminen, kuuntelu, keho- ja rytmisoittimet)
- käden taidot (leikkaaminen, piirtäminen, maalaaminen, muovailu, rakentelu, askartelu, väriopin alkeet, kuvan tarkastelu, pujottelu, nyörittäminen, materiaaleihin tutustuminen)
- eri kulttuureihin tutustuminen
- draama

4. Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa

Työskentelyn ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Ensisijaisesti tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä. Esiopetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että lapsen tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Erityistä huomiota kiinnitetään tuen tarpeen arviointiin lapsella, jonka perusopetuksen aloittamista on päätetty siirtää vuotta myöhäisemmäksi.

On tärkeä pyrkiä tunnistamaan oppimisen esteet ja oppimisvaikeudet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sillä lapsella on oikeus saada riittävä tuki oppimiseensa heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen arvioinnissa kiinnitetään huomiota sekä lapseen että esiopetuksen toteuttamiseen ja toimintaympäristöön liittyviin tekijöihin. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tasot ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki eli kolmiportainen tuki. Kolmiportaisen tuen tavoitteena on lisätä annettavan tuen suunnitelmallisuutta ja tehostaa nykyisin käytössä olevia tukitoimia sekä moniammatillista yhteistyötä.

KOLMIPORTAISEN TUEN MALLI

Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan huoltajien luvalla hyödyntää lapselle tehtyjen terveystarkastusten ja mahdollisten muiden arviointien tuloksia. Mikäli lapsi esiopetuksen lisäksi käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja, järjestetään lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeen havaitsemiseksi ja toteuttamiseksi lapsen asioihin liittyvä tiedonsiirtopalaveri.

Esiopetus nivelletään tavoitteidensa osalta sopusointuun koulua edeltävän varhaislapsuuden ja esiopetusta seuraavan alkuopetuksen kanssa. Varhaiskasvatuksesta/ kotihoidosta tuleville lapsille järjestetään vuosittain tutustumispäivä esikouluun. Kasvun ja oppimisen turvaamiseksi lasten tiedot siirretään huoltajien luvalla esiopetukseen. Tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat ensisijaisesti lapsen hoidosta vastaava lastentarhanopettaja ja esiopetuksen opettaja sekä tarvittaessa myös esimerkiksi erityislastentarhanopettaja, puheterapeutti tai toimintaterapeutti. Tällaisen palaverin koollekutsujana on lapsen hoidosta vastaava opettaja tai perhepäivähoidossa perhepäivähoidonohjaaja. Tässä yhteydessä lapselle mahdollisesti tehdyt varhaiskasvatussuunnitelmat siirretään esikouluun. Lapsen tuen tarvetta kartoitetaan myös yhdessä huoltajien kanssa syksyllä käytävissä oppimissuunnitelmakeskusteluissa.

Lapsi saattaa tarvita tukea erityisissä tilanteissa, kuten sairauden yhteydessä. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle esiopetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Esiopetuksen järjestämisestä kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille vastaa lapsen asuinkunta.

4.1. Esiopetuksen yleinen tuki

Yleisellä tuella tarkoitetaan jokaiselle lapselle suunnattua tukea ja se on ensisijainen tuen järjestämisen muoto. Sen tavoite on ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä ja syvenemistä ja turvata kaikille mahdollisuus mahdollisimman hyvään ja laadukkaaseen esikoulupäivään.

Opettajalla on vastuu esiopetusryhmän ja sen jokaisen lapsen erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta esiopetuksessa. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri ryhmässä edistävät lapsen kasvua ja oppimista. Opettajan tehtävänä on auttaa lapsia tunnistamaan omat vahvuutensa. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluvat opettajan työhön ja kaikkiin esiopetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa huoltajan ja lapsen kanssa. Esiopetuksen aloitusvaiheessa opettaja laatii yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman, jonka avulla lapselle pyritään turvaamaan parhaat edellytykset kasvaa ja oppia.

Erilaisia tukimuotoja esiopetuksessa voivat olla esimerkiksi:

Pedagogiset tukimuodot:

- eriyttäminen
- samanaikaisopetus
- joustava ryhmittely
- avustajan antama tuki
- toimintatapojen muutos
- kannustus, palaute ja arviointi
- apuvälineet
- lisä- tai erityismateriaalit

Oppimisympäristöön liittyvät tukimuodot:

- päivästrukturi (esim. kuvat)
- istumapaikka
- eriytetty työskentelytila
- ryhmäkoko

Ohjaukselliset ja oppilashuollolliset tukimuodot:

-
- tehostettu yhteistyö kodin kanssa
- tukipalvelut (psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti)
- perhetyö
- koulukuljetus
- oppilashuolto
- tulkitsemispalvelut/kommunikointitavat

Esiopetuksessa voidaan käyttää myös erityisopettajan tai erityislastentarhanopettajan sekä avustajan työpanosta keinoina vastata esiopetusryhmän tai yksittäisten lasten tuen tarpeisiin yleisen tuen aikana.

4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan lapselle silloin, kun yleinen tuki ei riitä tai lapsi tarvitsee samanaikaisesti useita eri tukimuotoja tai säännöllistä, pitkäaikaista tukea. Käytettävissä olevat tukimuodot ovat samoja, mutta vahvempia, suunnitellumpia ja pitkäjänteisempiä kuin yleisessä tuessa annettavat. Tehostetun tuen tarkoituksena on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Ennen tehostettuun tukeen siirtämistä esiopettaja keskustelelee asiasta lapsen vanhempien kanssa ja tekee kirjallisen pedagogisen arvion. Pedagoginen arvio perustuu mm. opettajan havaintoihin ja testeihin suoritettuihin arviointiin. Arviossa hyödynnetään lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa sekä huoltajan luvalla lapselle mahdollisesti laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa. Yhteistyö huoltajan ja lapsen kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on lapsen hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita

Pedagogisessa arviossa tulee näkyä lapsen tuen tarpeet, vahvuudet ja kokonaistilanne. Lisäksi lapselle laaditaan oppimissuunnitelma. Tehostettu tuki järjestetään laadultaan ja määrältään lapsen kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Lapsen oppimista ja koulunkäyntiä seurataan säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta. Tehostetusta tuesta voidaan siirtyä takaisin yleiseen tukeen tai pedagogisen selvityksen kautta erityiseen tukeen.

4.3 Esiopetuksen erityinen tuki

Erityinen tuki on tarkoitettu lapsille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista ja laajaa tukea. Kaikki esiopetuksen tukimuodot ovat edelleen käytettävissä.

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman, sairauden, toimintavajavuuden tai kasvu-ympäristöön liittyvien riskitekijöiden vuoksi. Erityisen tuen tarvetta arvioidaessa otetaan huomioon esiopetuksen opetushenkilöstön, oppilashuollon palveluista vastaavien sekä huoltajan näkemys lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä.

Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista esiopetuksen tukimuodoista

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan mahdollisuuksia opiskella omassa esiopetusryhmässä ryhmässä tuetaan. Edellytyksenä on, että opetukselliset ja muut olosuhteet ovat erityisoppilaan ja ryhmän toiminnan kannalta suotuisat. Lapsen tukitoimet toteutetaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämisestä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. Opettaja saa halutessaan ohjausta ja tukea erityislastentarhanopettajalta / koulun erityisopettajalta tai erityisluokkien opettajilta.

Erityisen tuen tehtävänä esiopetuksessa on tarjota lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea ja edistää hänen oppimisedellytyksiään. Lapsen itsetuntoa ja oppimismotivaatiota vahvistetaan.

Yhteistyö huoltajan kanssa, esiopetuksen myönteinen ilmapiiri, monipuoliset opetusmenetelmät, oppilashuoltotyö sekä asiantuntijoiden tarjoama tuki opetusta suunniteltaessa ja toteutettaessa muodostavat erityistä tukea tarvitsevan oppilaan ja hänen opettajiensa tukiverkon.

Mikäli lapsen opiskelu yleisopetuksen luokassa ei ole mahdollista tai se ei ole lapsen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista, opetus järjestetään osittain tai kokonaan pienluokassa. Periaatteena on, että oppilas kykyjensä mukaan opiskelee mahdollisimman paljon yleisopetuksen ryhmässä ns. kotiluokassaan.

Erityisen tuen antamiseksi koulun rehtorin tulee tehdä kirjallinen päätös. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka sen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään esiopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua lapsen tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai lailista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee esiopetuksen aikana tarkistaa lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli katsotaan, että lapsi ei enää tar-

vitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapsi siirtyy saamaan tehostettua tukea. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan niille lapsille, joille on tehty päätös erityisen tuen päätös. Se laaditaan yhdessä vanhempien ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa pedagogiseen arvioon perustuen. Suunnitelman tulee sisältää lapsen kasvulle ja kehitykselle asetettavat tavoitteet sekä arvion lapsen vahvuuksista ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä ja vaikeuksista. Suunnitelmaan kirjataan lapsen oppimisympäristöön liittyvät muutostarpeet sekä opetukseen osallistumisen edellyttämät tuki- ja oppilashuoltopalvelut, niistä vastaavat tahot ja edistymisen seuranta ja arviointi.

4.4 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa

4.4.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma on suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja esiopetuksessa tarvittavista järjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva, kirjallinen, pedagoginen asiakirja, joka sisältää tiedot lapsen opetuksen ja tukitoimien järjestämisestä, tavoitteista ja eri toimijoiden vastuualuista, luettelon hyödynnetyistä asiakirjoista sekä toteutumisen arvioinnin.

Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata lapselle hyvät kasvun ja oppimisen edellytykset. Suunnitelma helpottaa opettajien työn suunnittelua ja kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Sen kautta myös huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistymisen arvioinnille. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatii opettaja/-t yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Laatumiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat opettajan harkinnan mukaan ja huoltajien suostumuksella. Yhteispalaverin koollekutsumisesta vastaa opettaja.

Oppimissuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä päivitetään ja tarkistetaan säännöllisesti vähintään kerran lukuvuodessa yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsen oppimista ja kasvua koskevat ajatukset ja toiveet kirjataan ylös lapsen ja huoltajan välisissä keskusteluissa tai lapsen ja esiopetushenkilöstön välisissä keskusteluissa.

Oppimissuunnitelman arvioinnista sovitaan oppilaskohtaisesti, mutta arviointi tehdään ainakin kerran lukuvuoden aikana. Arvioinnin tekevät samat henkilöt, jotka laativat suunnitelman. Koollekutsuja ja yhteyshenkilö sovitaan oppilaskohtaisesti.

4.4.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS perustuu hyväksytyyn opetussuunnitelmaan ja erityisen tuen päätökseen. Se laaditaan esiopettajan, erityislastentarhanopettajan tai erityisopettajan johdolla yhteistyössä huoltajien kanssa. Tarvittaessa mukana voi olla muita asiantuntijoita. Henkilöt, jotka laativat HOJKS:n, sitoutuvat myös sen toteuttamiseen.

HOJKS laaditaan kirjallisesti joko Opetushallituksen sivuilta (www.oph.fi) löytyvän mallin mukaisesti, tai vapaamuotoisesti ottaen huomioon opetussuunnitelman perusteissa mainitut sisällöt. HOJKS on virallinen asiakirja ja siinä sovittuja asioita on kaikkien osapuolten noudatettava.

Suunnitelman toteutumista on arvioitava ja seurattava säännöllisesti vähintään kerran lukuvuoden aikana. Keväällä HOJKS:n arviointi voidaan tehdä lyhyesti eli erillistä asiakirjaa ei tarvitse laatia, vaan havainnot ja toteutuneet suunnitelmat sekä alustava katsaus seuraavalle vuodelle voidaan esim. merkitä kynällä voimassa olevaan suunnitelmaan. HOJKS:aan kirjattujen tietojen siirtäminen on huomioitava erityisesti nivelvaiheissa: oppilaan siirtyessä perusopetukseen ja myös opettajan vaihtuessa. Vastuu suunnitelman mukaisesta toiminnasta on tällöin sekä lähettävällä että vastaanottavalla taholla ja vanhemmilla.

5 Kasvun ja oppimisen tukimuodot esiopetuksessa

5.1 Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1 Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea lapsen oppimista. Sellaisen lapsen, jolle on tehty erityisen tuen päätös, esiopetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

Esiopettaja ja erityislastentarhanopettaja/erityisopettaja suunnittelevat yhdessä lapsen tai ryhmän tarvitsemää osa-aikaista erityisopetusta. Se järjestetään pääasiassa muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä. Päivähoidon esiopetuksen erityisopetuksesta vastaa kunnan kiertävä erityislastentarhanopettaja. Esiopetuksessa olevat lapset voivat saada puheopetusta kunnan puheterapeutilta tai koulun erityisopettajalta. Luokkamuotoista erityisopetusta annetaan Ivalon alasteen pienluokassa.

Tehostetun tai erityisen tuen piirissä olevan lapsen erityinen tuki suunnitellaan lapsikohtaisesti ja se kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan.

5.1.2 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksensä viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta.

Huoltajat voivat hakea lapselleen pidennettyä oppivelvollisuutta, jos he yhdessä asiantuntijoiden kanssa arvioivat, että lapsi tarvitsee erityisopetusta ja runsaasti tukitoimia koko kouluajan ja on ilmeistä, että perusopetukselle asetettuja tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Oppilas opiskelee joko yleisen tai yksilöllisen oppimäärän mukaan tai toiminta-alueittain. Jos yleisopetuksen luokassa on pidennetyn oppivelvollisuuden mukaisesti opiskeleva oppilas, luokan oppilasmäärä saa olla korkeintaan 20 oppilasta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen oman ikäryhmänsä mukana.*
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.*
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.*

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä opiskeleville laaditaan HOJKS, jossa yksilölliset opetusjärjestelyt määritellään tarkasti.

5.1.3 Koululykkäys

Koululykkäyksen (perusopetuksen aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin) tarkoituksena on antaa lapselle tukea niihin perustaitoihin, joiden oppimiseen hän tarvitsee lisää aikaa.

Lapset, joiden koulunaloitusta on myöhennetty vuodella, voivat opiskella esikoulussa. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan minäkuvaa ja itsetuntoa. Vuoden aikana harjoitellaan koululaisen perustaitoja, työskentelyä ryhmässä ja itsenäisesti. Siellä opetellaan myös lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan alkeita.

Koululykkäystä voidaan suositella lapselle, jolle kuunteleminen, kuullun ymmärtäminen, muistaminen, ohjeiden noudattaminen, ryhmässä työskentely ja itsenäinen toiminta on vielä vaikeaa. Lapsen voi olla vaikea keskittyä ohjeiden kuuntelemiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Koululykkäystä voi tarvita myös lapsi, joka tarvitsee tukea vuorovaikutustaitojen kehittymiseen tai hän voi olla arka ja vetäytyvä.

Huoltajat voivat anoa koululykkäystä. Koulun rehtori tekee asiasta hallinnollisen päätöksen.

5.2 Esiopetuksen muu tuki

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa mahdollisuuksien mukaan sekä suunnittelun että toiminnan toteuttamisen tasolla. Yhteistyötä tehdään ensisijaisesti kaikkien esiopetusryhmien toiminnasta vastaavien henkilöiden kanssa sekä muun koulun tai päiväkodin henkilökunnan kanssa. Päiväkodissa esiopettajan tulee olla ryhmässä esiopetusajan ja hän vastaa toiminnan suunnittelusta ja toteutumisesta. Hänelle on järjestettävä aikaa opetuksen ja toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen.

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä lähiympäristön yhteisöjen kanssa tutustumiskäyntien sekä eri ammattiryhmien asiantuntijoiden vierailujen muodossa. Esim. seurakunnat, poliisi, palolaitos, rajavartiolaitos, museo, porotila ym.

5.2.1 Yhteistyö kodin kanssa

Tärkein yhteistyö esiopetuksessa tehdään vanhempien kanssa. Tavoitteena on tukea perheiden kasvatustähtämyksiä. Oppimisen kannalta on tärkeää luoda luottamuksellinen yhteys esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien välille.

Tulevien esikoululaisten vanhemmat kutsutaan keväällä ennen esiopetuksen alkamista keskustelu- / tiedotustilaisuuteen. Tilaisuudessa käsitellään yleisiä ja ajankohtaisia esiopetukseen liittyviä asioita ja käytäntöjä. Vanhempien kysymyksille varataan tarpeeksi aikaa. Oppilaille voidaan järjestää esikouluun tutustumiskäynti. Tutustumiskäynti on tarpeellinen myös kesken esikouluvuotta muuttaville perheille.

Esikouluvuoden alussa järjestetään kaikille yhteinen vanhempainilta. Koteihin voidaan jakaa lasta ja perheen arvoja koskeva kyselylomake, jonka perusteella saadaan tietoa kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista esiopetuksessa

Esiopetusvuonna tarjotaan jokaiselle vanhemmalle vähintään kerran henkilökohtainen tapaaminen opettajan kanssa. Tarvittaessa keskusteluhetkiä järjestetään useampia. Esikouluvuonna järjestetään myös tilaisuuksia ja tapahtumia, joihin vanhemmat ovat tervetulleita.

5.2.2. Yhteistyö nivelvaiheissa

Päivähoidosta / kotoa esiopetukseen siirtyville lapsille järjestetään tutustumiskäynti esiopetuspaikkaan edellisenä keväänä. Suunnitelmallisen ja jatkuvan oppimisen ja kasvun turvaamiseksi ja edistämiseksi lapsen opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään esiopetuspaikkaan siirtopalaverissa lapsen esiopetuksen alkamisvuoden keväällä. Siirtopalaveriin osallistuvat esiopetuksen opettajat, erityislastentarhanopettaja, terveydenhoitajat, vastaanottavan yksikön johtaja ja koulun erityisopettajat. Koulun rehtori järjestää tarvittaessa siirtopalaverin.

Esioppilaan siirtymistä kouluun pyritään tukemaan tutustumiskäynnein esiopetusvuoden aikana. Suunnitelmallisen ja jatkuvan oppimisen ja kasvun turvaamiseksi ja edistämiseksi lapsen opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään vastaanottavaan kouluun siirtopalaverissa lapsen koulunaloittamisvuoden keväällä. Kouluun siirtopalaveriin voivat osallistuvat esiopetuksen opettajat, erityislastentarhanopettaja, terveydenhoitajat, vastaanottavan koulun rehtori, luokanopettajat ja erityisopettajat. Koulun rehtori järjestää tarvittaessa siirtopalaverin.

Tehostetun tai erityisen tuen tarpeessa olevien lasten kouluun siirtymisestä järjestetään esiopetusvuoden keväällä yksilöllinen oppilashuoltopalaveri, jossa mukana ovat lapsen vanhemmat/huoltajat, esiopettaja, lapsen tuleva luokanopettaja, koulun erityisopettaja ja mahdollisesti muita lapsen kanssa työskenteleviä henkilöitä. Palaverin tarkoituksena on ennakoida lapsen tuen tarve ja huomioida koulussa tarvittavat resurssit, jotta koulutyö saisi mahdollisimman hyvän alun. Esiopettaja järjestää oppilashuoltopalaverin.

5.2.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata esiopetuksessa lapselle kasvun ja oppimisen perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Lapsi voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina esiopetuspäivinä edistää lapsen kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta esiopetusyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset lapset että lapsen kanssa toimivat aikuiset tuntevat lapsen tavann kommunikoida. Lapsen omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä lapsen identiteetin muotoutumiseen.

Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten lapsen sijoittuminen esiopetustilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit sekä lapsen mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa lasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea esiopetuksessa lapsia kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä lasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta työskentelystään.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai koko esiopetusryhmälle. Lapsikohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida lapsen ja koko ryhmän kasvua ja oppimista. Avustaja tukee lasta kasvuun ja oppimiseen sekä niitä tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa lasta esiopetuksen päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Lapsen tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan lapsen opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

5.3 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.3.1 Oppilashuolto

Oppilashuoltotyö esiopetuksessa pohjautuu arjen huolenpitoon, jossa huolehditaan lapsen henkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta. Aikuisen tulee huolehtia siitä, että lapsi omaksuu terveellisiä ruokailu-, liikunta- ja ulkoilutottumuksia sekä levon merkityksen terveydelle. Tapakulttuurin välittäminen ja opettaminen on esiopetuksessa tärkeää. Opetusjärjestelyt tulee olla sellaiset, että kaikilla on oikeus oppimiseen; jokaisen tulee saada tarvittaessa apua oppimiseensa, oppimiseen sopiva ryhmä ja työrauha. Aikuisen on oltava lapsen arjessa aidosti välittävä, luotettava ja kuunteleva. Lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti, kaikille on oltava samat säännöt.

Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Esiopetuksessa noudatetaan kaikkia koko yksikön (koulu / päiväkotiki) yhteisiä suunnitelmia lasten turvallisuuden takaamiseksi ja edistämiseksi. Oppisisällöissä otetaan huomioon turvallisuuteen ja terveyden liittyvät asiat.

Yhteistyötä tehdään liikenneturvan ja tarvittaessa kunnan teknisen toimen edustajan kanssa pihan turvallisuuden suhteen.

Oppilashuollon täsmennetyt tavoitteet ovat ennaltaehkäisyssä ja ongelmaan varhaisessa puuttumisessa. Opettajan on tehtävä "sosiaalista tarkkailua" toiminnan aikana, annettava lapselle aikaa ja palautetta. Lapsi saa tarvittaessa moniammatillista apua oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä. Vanhempien kanssa tehdään kiinteästi yhteistyötä lapsen parhaaksi. Esiopettaja voi pyytää konsultaatiota erityislastentarhanopettajalta, koulun erityisopettajalta, psykologilta, sosiaalityöntekijältä tai muulta asiantuntijalta.

Oppilashuoltotyö esiopetuksessa tarkoittaa konkreettisesti sitä, että opettajan huomio oppilaan edistymisestä tai ongelmista johtaa yhteydenottoon aluksi lapsen vanhempiin. Pienimmillään oppilashuolto-ryhmässä ovat mukana huoltaja/-t ja opettaja. Tarvittaessa kootaan muita jäseniä esim. erityisopettaja, puheterapeutti, erityislastentarhanopettaja, terveydenhoitaja, koulupsykologi, koululääkäri, fysioterapeutti tai sosiaalityöntekijä ongelman luonteesta riippuen. Yhteistyössä vanhempien kanssa lapselle laaditaan suunnitelma ongelman lieventämiseksi.

Oppilashuollollisesti käsitellyt asiat kirjataan oppilashuoltomuistioon. Muistion malli on opetussuunnitelman liitteenä.

Lastensuojeluilmoituksen tekemisen velvollisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanotto toimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki 417/2007 §25).

Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen riittää pelkkä huoli lapsesta. Täyttä varmuutta ja näyttöä asiasta ei tarvita. Huoli voi liittyä esimerkiksi lapsen hyvinvoinnin ja terveyden vaarantumiseen, lapsen itsetuhoiseen käyttäytymiseen / puheisiin tai koulunkäynnin laiminlyöntiin, lapsesta huolehtivan aikuisen päihitteiden käyttöön / mielenterveysongelmiin tai perheväkivaltaan. Kun lastensuojeluilmoituksen tekemistä harkitaan, asiasta voi olla yhteydessä ensin sosiaalityöntekijään, jonka kanssa tilannetta voidaan arvioida. Huoltajille on hyvä ilmoittaa, että tilanteessa on päädytty lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ja se on virkavelvollisuus. Ilmoituksen saatuaan lastensuojeluviranomaiset tekevät lastensuojelutarpeen selvityksen ja ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin.

5.3.2 Turvallisuuden edistäminen

Jokaisessa esiopetusyksikössä ajantasainen turvakansio, joka päivitetään vuosittain. Kansioista löytyvät seuraavat sivistyslautakunnan hyväksymät osiot: pelastussuunnitelma, koulukohtaiset turvallisuusohjeet ja Inarin kunnan sivistystoimen valmiussuunnitelma. Tämän lisäksi kansiossa on oppilaslista.

Pelastussuunnitelma sisältää selvityksen kiinteistöstä ja sen perusrakenteesta sekä sijoittelusta ja muusta pelastamisen kannalta olennaisesta. Pelastussuunnitelman tulee sisältää myös tulityösuunnitelma, mikäli koulussa sellaisia töitä tehdään esimerkiksi teknisissä töissä. Rakenteellisia ratkaisuja valvotaan työsuojelutarkastuksissa. Pelastussuunnitelma sisältää suunnitelman kiinteistön normaalista evakuoinnista ja selvityksen henkilökunnan pelastuskoulutuksesta.

Turvallisuusohjeet sisältävät toimintaohjeet kriisitilanteiden varalle, jotka koskevat fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa, koskemattomuutta tai muuta kriisiä, koulukiusaamista, onnettomuuksia, kuolemaa tai ulkoista uhkaa. Koulun toimintaa ohjaavat lisäksi turvallisuusohjeiden seuraavat liitteet: tietokoneiden ja tietoverkon käyttö sekä järjestyssäännöt.

Kouluissa lasten turvallisuuden perustavalaatuisesta vuosittaisesta suunnittelusta annetaan tietoa työsuunnitelmassa. Siinä kerrotaan kuinka päivittäinen työaika, välituntivalvonnat, kouluruokailu ja koulu-terveyshuolto ovat järjestetyt. Lapset ovat koulun vastuulla koko ajan, siitä asti, milloin ensimmäinen tunti alkaa tai koulukyyti saapuu koulun pihaan, siihen asti, milloin koulu päättyy tai kyyditettävien oppilaiden osalta, milloin heidän kyytinsä koululta lähtee. Tärkeimmät asiat näistä on koottu koteihin jaettavaan syystiedotteeseen. Vuosittain lapsia perehdytetään opetussuunnitelman mukaisesti hyviin tapoihin, liikennesääntöihin ja heille annetaan laillisuuskasvatusta.

Opettajakunta yhdessä muun henkilökunnan kanssa valvoo ja rehtori vastaa, että näitä suunnitelmia ja sääntöjä noudatetaan kouluissa. Tarvittaessa asiaan puututaan opastuksella, kasvatuksella, kehoituksilla ja kurinpitotoimin. Henkilöstöä ja lapsia tulee kouluttaa ja harjoittaa erilaisten tilanteiden varalle. Rehtori tekee tarvittavat koulukohtaiset päivitykset.

5.3.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö lapsen huoltajan kanssa.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Esiopetuksessa lapsen asian käsittelyn voidaan

katsoa kuuluvan välittömästi lisäksi päiväkodin johtajalle, esiopetuksen opettajalle ja erityislastentarhanopettajalle. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kuitenkin kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia lasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot lasten ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta sekä tuen antamiseen liittyvät muut tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta. Lapselle esiopetuksen päätteeksi annettavat osallistumistodistukset ovat julkisia.

Salassapitovelvollisia ovat esiopetuksesta vastaava rehtori tai päiväkodin johtaja, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, terveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä esiopetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut esiopetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt kuten päivähoidon henkilöstö eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamiaan salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä myös esiopetuksessa oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta esiopetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen itsensä tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista lapsen sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Esiopetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta lapsen esiopetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen, myös esiopetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot.

6. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien sekä erityisen koulutustehtävän mukainen esiopetus, vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy

6.1 Saamenkieliset

Esiopetusta voidaan antaa jollakin Suomessa puhuttavista saamen kielistä: koltansaame, inarinsaame tai pohjoissaame.

Saamen kielellä annettavan esiopetuksen kielelliset tavoitteet ovat samat kuin muussakin esiopetuksessa. Lisäksi saamenkielisen esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja erityisesti rohkaista käyttämään kieltä. Opetuksen tulee tukea suullisen perinteen säilymistä ja vahvistamista. Tavoitteena on myös lisätä lapsen valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä ja oppia saamen kieltä ja kielellä.

Saamelaisalueen koulut ja päiväkodit ovat osa monikulttuurista yhteiskuntaa. Esiopetuksen tavoitteena on kasvattaa lasta monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen sekä opettaa häntä kunnioittamaan alueensa kieliä ja kulttuureja. Tärkeää on painottaa saamelaisten yhteenkuuluvuutta alueen alkuperäiskansana yli rajojen.

Esiopetuksen tulee vahvistaa ja edistää lasten saamelaista identiteettiä ja kulttuuritietoisuutta. Lapselle tulee kasvatuksen ja opetuksen avulla antaa mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Opetuksen painoalueita ovat saamelainen kulttuuri, erityisesti musiikki ja käsityöt, elinkeinot, elämäntapa ja paikallinen luonto. Kielellisen ja kulttuuriperinteen jatkumista tulee edistää yhteistyössä paikallisen yhteisön kanssa.

6.2 Romanikieliset

Inarin kunnan kouluissa ei järjestetä erikseen romanikielistä opetusta. Romanikieliset lapset osallistuvat suomenkieliseen esiopetukseen. Heidän kulttuuritaustansa ja kielensä otetaan huomioon opetusjärjestelyissä.

6.3 Viittomakieliset

Inarin kunnan kouluissa ei järjestetä erikseen viittomakielistä opetusta. Viittomakieliselle lapselle järjestetään henkilökohtainen avustaja/tulkki.

6.4 Maahanmuuttajat

Esiopetusikäisen maahanmuuttajalapsen opetus on mahdollista järjestää muun esiopetuksen yhteydessä, perusopetukseen valmistavana opetuksena tai näiden yhdistelmänä. Esiopetukseen osallistuvia maahanmuuttajia erottaa toisistaan kieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika. Lasten taustat otetaan huomioon, vaikka opetuksessa toteutetaan esiopetuksen yleisiä kasvatusta- ja oppimistavoitteita. Lisäksi maahanmuuttajien opetuksella on erityistavoitteita, joihin pyritään paikallisten resurssien ja erilaisten ratkaisumallien rajoissa. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä, että myös hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja ne näkyvät esiopetuksen arkipäivässä.

Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet harjaannuttavat kielen käytön eri toimintoihin, kotiuttavat suomalaisen kulttuuriin ja vertailevat suomalaista kulttuuria muihin kulttuureihin. Oman kulttuurin tukemisen tavoitteena on, että lapsi tulee tietoiseksi oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperinnöstä ja oppii arvostamaan sitä. Kulttuuria tukevan esiopetuksen päämääränä on omanarvontuntoinen, kulttuuristaan, taustastaan ja kielestään ylpeä yhteiskuntaan integroitunut kaksikielinen ja -kulttuurinen / monikielinen ja – kulttuurinen aikuinen, joka kykenee siirtämään omaa kulttuuriperintöään lapsilleen.

6.5 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Inarin kunnan kouluissa ei järjestetä erikseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvaa esiopetusta.

6.6 Vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy

Inarin kunnan esiopetuksessa ei järjestetä vieraskielistä esiopetusta, vaan esioppilaat osallistuvat suomenkieliseen esiopetukseen. Tarvittaessa heille järjestetään yksilöllistä tukea opetusta kielen oppimiseksi. Myös oppimissuunnitelma voidaan laatia.

Saamenkieliseen esiopetukseen voidaan ottaa lapsia ns. kielikylpyyn, jos se on mahdollista ryhmän kokonaisuuden kannalta. Luokkaopetuksessa käytetään vain saamen kieltä. Lapsi tarvitsee koulussa annettavan opetuksen lisäksi muuta saamenkielistä tukea. Vanhempien on sitouduttava edistämään lapsen saamenkielisiä valmiuksia ja tukemaan lasta kielikylvyssä. Tavoitteena on, että esiopetusvuoden jälkeen lapsi pystyy opiskelemaan saamenkielisessä luokassa.

Päätöksen ei-saamenkielisen oppilaan ottamisesta saamenkieliseen esiopetukseen tekee rehtori.

7 Arviointi

Esiopetuksessa arviointia suoritetaan jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Lapselle annetaan palautetta välittömästi. Opettaja ohjaa lapsia itsearviointiin ja terveen minäkuvan kehittämisessä.

Huoltajille annetaan tietoa lapsen kehittämisestä ja oppimisesta pitkin vuotta keskustelujen kautta tai reissuvihkon välityksellä. Asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa.

Esiopetuksesta annetaan osallistumistodistus, josta näkyy todistuksen nimi, kunnan nimi, koulun/päiväkodin nimi, oppilaan nimi, todistuksen antamispäivämäärä, allekirjoitukset. Todistukseen on varattu myös tilaa lisätietojen merkitsemistä varten. Todistus voi sisältää liitteenä kuvauksen järjestystä esiopetuksesta.

8 Hallinnolliset päätökset

Hallinnollinen päätös on hallintolain mukainen valituskelpoinen asiakirja. Päätös lähetetään kirjallisena asianomaisille. Päätökseen liitetään oikaisuvaatimusohje tai valitusosoitus.

8.1 Erityisopetukseen ottamisesta päättäminen / erityisen tuen päätös

Oppilas voidaan ottaa erityisopetukseen ennen oppivelvollisuuden alkamista, jos oppilaalle ei vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun niihin verrattavan syyn vuoksi voida muuten antaa opetusta.

Ennen erityisopetukseen ottamista oppilaalle voidaan tehdä psykologin tai lääkärin suorittama tutkimus tai sosiaalinen selvitys erityisopetuksen tarpeellisuudesta. *Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.*

Inarin kunnassa erityisopetukseen ottamisesta ja siirtämisestä päättää koulun rehtori. Mikäli siirtoehdotus tehdään vastoin huoltajien tahtoa, päätöksen tekee sivistyslautakunta.

Sen mukaan, mitä erityisopetukseen ottamista ja siirtämistä koskevassa päätöksessä on määrätty

- oppivelvollisuus kestää joko yhdeksän tai yksitoista vuotta
- oppimäärä on joko yleinen tai yksilöllinen
- oppilas opiskelee joko oppiainejakoisesti ja / tai toiminta-alueiden mukaisesti noudattaen omaa opinto-ohjelmaansa.

8.2 Erityisopetuspäätöksen tarkistaminen ja/tai purkaminen

Erityisopetuspäätös on tarkistettava aina tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistuksen pohjana käytetään uutta pedagogista selvitystä.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee esiopetuksen aikana tarkistaa lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. *Mikäli katsotaan, että lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapsi siirtyy saamaan tehostettua tukea. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.*

8.3 Opetuksen poikkeava aloittamisajankohta

Lapsella on oikeus aloittaa perusopetus vuotta säädettyä aikaisemmin, jos lapsella psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella on edellytykset suoriutua opiskelusta. Opetuksen järjestäjä voi mainittujen selvitysten perusteella antaa lapselle luvan aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin. (POL 21.8.1998/628 27§)

Oppilaan huoltajat voivat anoa lapselleen varhennettua aloitusaikaa tai opetuksen aloittamisen lykkäystä. Päätöksen asiasta tekee rehtori.

Liitteet: kyselylomake
oppilashuollon muistion malli
pedagogisen arvion malli

Pedagogisen selvityksen, oppimissuunnitelman ja HOJKS:n mallilomakkeet löytyvät Opetushallituksen sivulta: www.oph.fi

VANHEMPIEN huomiot omasta lapsesta

Lapsen nimi: _____

1. Kuvaile lapsesi luonteenpiirteitä

2. Miten itsenäisesti lapsesi selviytyy päivittäisistä toiminnoista?

3. Kerro lapsesi leikeistä, leikkimisestä

4. Kerro lapsesi kiinnostuksesta satuihin, tarinoihin, kuvakirjoihin

5. Kerro lapsesi kiinnostuksesta televisioon, tietokoneeseen

6. Kerro lapsesi muista kiinnostuksen kohteista

7. Kuvaile lapsesi liikkumistottumuksia, liikkuuko lapsi mielellään

-päivittäin
-pyöräily
-uinti
-luistelu
-hiihto
-pelailu ym.

7. Kerro lapselle tärkeistä ihmisistä; kaverit, aikuiset

8. Kerro miten lapsesi toimii riitatilanteissa, aikuisen/ toisen lapsen kanssa

9. Muuta erityistä kerrottavaa lapsen tavoista tottumuksista, peloista

10. Yhteistyötoiveita

___ / ___ 200

Vanhempien allekirjoitukset

Lapsen nimi		Esiopetuspaikka
Asian vireillepanija		Päiväys
Aihe		
Päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut		
Asian käsittelyyn osallistuneet		
☐ huoltaja	☐ opettaja	
☐ huoltaja	☐ erityislastentarhanopettaja	
☐	☐ erityisopettaja	
☐	☐ rehtori	
☐	☐	
Kenelle lapsesta ja asiasta annetaan tietoja		
Muistion kirjasi,		

INARIN KUNTA

PEDAGOGINEN ARVIO

ESIOPETUS

LAPSI:

LAPSI:

HUOLTAJAT:

OPETTAJA:

LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TILANNE KOKONAISUUTENA

LAPSEN SAAMA YLEINEN TUKI JA ARVIO SEN VAIKUTUKSISTA

LAPSEN OPPIMISVALMIUDET SEKÄ KASVUUN JA OPPIMISEEN LIITTYVÄT ERITYISTARPEET

TARVITTAVAT TUKITOIMET (pedagoginen, oppimisympäristöön liittyvä, oppilashuollollinen tai muut järjestelyt)

SEURANTA / TILANNEARVIOINTI

TÄMÄN ARVION LAATIVAT:

esiopettaja

erityislastentarhanopettaja / erityisopettaja